

Rahoitusinstrumentteja ovat kaikentyyppiset rahoitusvälineet, jotka on tarkoitettu kaupankäyntiin arvopaperimarkkinoilla. Rahoitusvälineet voidaan jakaa monimutkaisiin ja yksinkertaisiin instrumentteihin. Ennen kuin teet kauppaa rahoitusinstrumentilla, meidän on varmistettava, että sinulla on riittävästi tietoa ja kokemusta instrumenttien ominaisuuksista ja riskeistä. Alla on tietoa sen instrumenttityypin tärkeimmistä ominaisuuksista ja riskeistä, jota kohtaan olet osoittanut kiinnostusta. Ellei sinulla ole riittävästi tietoa ja kokemusta, suosittelimme, ettet tee kauppaa tällä instrumentilla. Jäljempänä olevat tiedot rahoitusinstrumenteista ja niiden riskeistä eivät ole tyhjentäviä. **MUISTA:** Käydäksesi kauppaa näillä instrumenteilla sinun on perehdyttävä kyseisen rahoitusinstrumentin kaupankäynnin sopimuksiin ja ehtoihin.

Esittely

Osake on osuus osakeyhtiöstä. Se antaa omistajalle oikeuden yhtiön osaan yhtiön osakepääomasta ja mahdollisesta voitonjaosta sekä äänioikeuden yhtiökokouksessa. Osakkeen arvo voi sekä nousta että laskea. On olemassa julkisia ja yksityisiä osakeyhtiöitä. Julkisten osakeyhtiöiden osakkeita myydään ja ostetaan kauppapaikoilla, joilla kulloisetkin osto- ja myyntikurssit normaalisti noteerataan. Kauppapaikkoja on erityyppisiä, esimerkiksi säännellyt markkinat ja kaupankäyntialustat. Tämä materiaali on tarkoitettu heille, jotka haluavat käydä kauppaa osakkeilla tai vaihtovelkakirjoilla säännellyillä markkinoilla.

Näin osakkeet toimivat

Osakeyhtiön osakkeet antavat omistajalle oikeuden osuuteen yhtiön osakepääomasta. Osakeyhtiölle osakkeet ovat tapa rahoittaa toimintaa, kun taas osakkeen omistajalle kyse on pääoman sijoittamisesta. Osakkeista voi tulla tuottoa paitsi siten, että voitot lisäävät yrityksen ja näin ollen myös osakkeen arvoa (osakekurssi nousee), myös siten, että yhtiö antaa osinkoa, mikäli toiminta tuottaa voittoa.

Osakekurssi määräytyy markkinoilla, joilla ostajat ja myyjät kohtaavat. Kurssiin vaikuttavat ensisijaisesti osakkeen kysyntä ja tarjonta, joihin puolestaan vaikuttaa sijoittajien arvio yhtiön tulevasta voitosta. Yhtiön tuotteiden ja palvelujen kysyntä, tekninen kehitys, johdon muutokset ja yhtiön kilpailutilanne ovat tärkeitä tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa sijoittajien arvioon. Osakekurssiin voivat vaikuttaa myös ulkoiset tekijät, kuten yleinen markkinatilanne, korko- ja suhdannekehitys, poliittiset päätökset ja ulkomaisten markkinoiden pörssikurssit.

Osakkeet oikeuttavat myös äänestämään yhtiökokouksessa. On olemassa eri osakesarjoja, tavallisesti A- ja B-osakkeita. A-osakkeiden ääniarvo on normaalisti suurempi kuin B-osakkeiden.

Näin vaihtovelkakirjat toimivat

Vaihtovelkakirja on osakeyhtiön liikkeeseen laskema, korkoa tuottava instrumentti. Se antaa omistajalle oikeuden vaihtaa tietyn ajanjaksona saatavansa osakkeiksi. Vaihto tapahtuu ennalta määritetyllä kurssilla, konvertointikurssilla, johon vaikuttavat muun muassa kyseisen osakkeen kurssi ja markkinakorko.

Juoksuaikana omistaja saa vaihtovelkakirjasta tuottoa ennalta määritetyn koron muodossa. Tämä niin kutsuttu kuponkikorko on tavallisesti suurempi kuin vaihto-osakkeiden osinko. Vaihtovelkakirjan kurssi ilmaistaan prosentteina vaihtovelkakirjan nimellisarvosta.

Eri vaihtovelkakirjoihin liittyvät erilaiset ehdot. Tämän vuoksi on tärkeää, että perehdyt asianmukaisesti ehtoihin ennen sijoituksen tekemistä. Osakkeista poiketen vaihtovelkakirjat eivät oikeuta äänestämään yhtiökokouksessa.

Kenelle osakkeet sopivat?

Historiallisesti tarkasteltuna osakkeista on tullut suurempi tuotto kuin perinteisistä korkosijoituksista, mutta osakkeiden kurssi

voi vaihdella voimakkaasti. Tämän vuoksi osakkeet sopivat sijoituskohteeksi ennen kaikkea heille, jotka ovat valmiita ottamaan suuremman riskin saadakseen mahdollisuuden suurempaan tuottoon. Samasta syystä osakkeet soveltuvat parhaiten pitkäaikaiseen säästämiseen.

Kenelle vaihtovelkakirjat sopivat?

Vaihtovelkakirjoihin sijoitettaessa tuottoa saadaan juoksuaikana koron muodossa. Juoksuajan lopussa velkakirja on mahdollista vaihtaa osakkeiksi ennalta määritetyllä kurssilla. Vaihtovelkakirjat voivat tämän vuoksi olla sopiva sijoitus henkilöille, jotka haluavat vakaata tuottoa ja samalla mahdollisuuden hyötyä osakkeen arvon kehityksestä.

Kaupankäynti osakkeilla

Julkisten osakeyhtiöiden osakkeita myydään ja ostetaan kauppapaikoilla, joilla kulloisetkin osto- ja myyntikurssit normaalisti noteerataan. Kauppapaikat jaetaan pääosin kahteen tyyppiin:

- Säännelty markkinapaikka. Säännellyt markkinat toimivat Rahoitustarkastuksen luvalla, ja niihin liittyy sääntöjä, joiden on tarkoitus suojata sijoittajaa esimerkiksi varmistamalla, että kaupankäynti ja hinnoittelu toimivat hyvin. Säännellyillä markkinoilla kaupattaville osakkeille asetetaan suuret vaatimukset esimerkiksi yhtiön koon, omistajien hajautumisen ja julkisen tilinpäätöksen suhteen.

- Kaupankäyntialusta – MTF (Multilateral Trading Facility). Pörsin tai arvopaperilaitoksen tarjoama. Tyypillisesti kaupankäyntialustalla myytävillä osakkeilla asetetaan pienemmät vaatimukset esimerkiksi tiedonannon suhteen kuin säännellyillä markkinoilla kaupattaville osakkeille.

Tehdäksesi kauppaa osakkeilla tai vaihtovelkakirjoilla sinulla pitää olla arvo-osuustili.

Riski

Riskillä tarkoitetaan sijoitusyhteyksissä todennäköisyyttä, että sijoitetun pääoman arvo laskee. Suurempi riski tuo usein mukanaan suuremman mahdollisuuden korkeaan tuottoon, mutta lisää samalla rahojen menettämisen riskiä.

Osakkeet

Osakkeiden kurssi voi vaihdella voimakkaasti, etenkin lyhyellä tähtäimellä. Osakkeita suositellaan tämän vuoksi lähinnä pitkäaikaiseen säästämiseen. Riski voi vaihdella eri osakkeiden, esimerkiksi pienten ja isojen yhtiöiden sekä eri alojen, välillä. Sijoittamalla eri aloille tai usean eri yhtiön osakkeisiin voit vähentää sijoituksesi kokonaisriskiä.

Sinun pitää jatkuvasti seurata osakkeidesi kehitystä ja tehdä uudelleensijoituksia oma-aloitteisesti. Jos sijoitat ulkomaisessa valuutassa noteerattaviin osakkeisiin, valuuttakurssien heilahtelut voivat vaikuttaa sijoituksen arvoon. Osakkeisiin sijoitettujen rahojen arvo voi sekä nousta että laskea, eikä ole varmaa, että saat sijoittamasi summan takaisin. Jos osakeyhtiö menee konkurssiin, voit menettää koko sijoittamasi summan.

Vaihtovelkakirjat

Vaihtovelkakirjoihin liittyy normaalisti pienempi riski kuin osakkeisiin, koska nimellismäärän saa takaisin erääntymispäivänä, ellei velkakirjoja vaihdeta osakkeisiin. Tämä kuitenkin sillä edellytyksellä, että yhtiö pystyy maksamaan velkansa takaisin. Jos yhtiölle tulee suuria taloudellisia vaikeuksia, esimerkiksi konkurssin yhteydessä, vaihtovelkakirjojen omistajilla on oikeus saada rahansa takaisin ennen osakkeenomistajia. Vaihtovelkakirjan kurssiin vaikuttaa moni tekijä, muun muassa samat tekijät kuin osakekurssiin (ks. edellä). Vaihtovelkakirjoihin sijoitettujen rahojen arvo voi sekä nousta että laskea, jos päätät myydä velkakirjasi juoksuajan kuluessa. Jos sijoitat ulkomaisessa valuutassa noteerattaviin vaihtovelkakirjoihin, valuuttakurssien heilahtelut voivat vaikuttaa sijoituksen arvoon.

Kustannukset

Käydessäsi kauppaa osakkeilla ja vaihtovelkakirjoilla maksat normaalisti välityspalkkion, joka lasketaan prosentteina osakkeen hinnasta. Jotkin toimijat veloittavat minimipalkkion. Ulkomaisten osakkeiden osalta välityspalkkio on suurempi. Muussa valuutassa kuin eurossa hankittavien osakkeiden osalta peritään myös valuutan vaihtoon liittyvät kustannukset. Vaihtovelkakirjojen vaihtamisesta osakkeisiin ei normaalisti aiheudu kustannuksia.

Tärkeitä käsitteitä

Uusmerkintä

Uusmerkinnässä yhtiö laskee liikkeeseen uusia osakkeita saadakseen uutta pääomaa osakkeenomistajilta. Useimmiten osakkeenomistajat saavat merkintäoikeudet, joiden nojalla osakkeita voi

uusmerkinnässä ostaa määrättyllä kurssilla tai myydä pörssissä ennen merkintäajan loppua. Ellei merkintäoikeuksia ole käytetty tai myyty ennen merkintäajan loppua, oikeudet raukeavat arvottomina. Esimerkiksi 1:4-uusmerkinnässä saa yhden merkintäoikeuden omistamaansa osaketta kohden. Tarvitaan neljä merkintäoikeutta, jotta uusi osake voidaan merkitä uusmerkintäkursilla. Ellei omistusta pysty jakamaan tarkalleen neljään osaan, voi joko ostaa lisää oikeuksia tai yli jäävät oikeudet voi myydä.

Rahastomerkintä

Rahastomerkintä lisää osakepääomaa ilman, että osakkeenomistajien täytyy sijoittaa lisää rahaa. Sen sijaan yhtiö siirtää rahaa muusta pääomastaan osakepääomaan. Tähän voi olla syynä se, että yhtiö haluaa parantaa luottokelpoisuuttaan. Rahastomerkinnässä osakkeenomistajat saavat enemmän yhtiön osakkeita suhteessa siihen, miten monta osaketta he omistavat. Esimerkiksi 1:3-rahastomerkinnässä saa yhden uuden osakkeen kolmea omistamaansa osaketta kohden. Ellei omistusta pysty jakamaan tarkalleen kolmeen osaan, kustakin yli jäävästä osakkeesta saa useimmiten osaoikeuksia, jotka voi myydä pörssissä. Ellei osaoikeuksia ole myyty ennen merkintäajan loppua, ne raukeavat arvottomina.

Jakaminen/käänteinen jakaminen

Osakkeen jakamisen syynä voi olla osakkeen kurssin laskeminen houkuttelevammalle tasolle osakkeeseen liittyvän kaupankäynnin lisäämiseksi pörssissä. Yhtiö lisää osakemäärää ilman, että osakepääoma muuttuu. 2:1-jakaamisen jälkeen osakkeita on kaksinkertainen määrä aiempaan verrattuna. Käänteinen jakaminen (yhdistäminen) voidaan tehdä, jos kurssi on laskenut voimakkaasti.

Muista:

- Aiempi tuotto ei ole tae tulevasta tuotosta. Rahoitusinstrumenttien arvo voi sekä nousta että laskea, eikä ole varmaa, että saat koko sijoittamasi pääoman takaisin.
- Käydäksesi kauppaa näillä instrumenteilla sinun on perehdyttävä niihin sopimuksiin ja ehtoihin, jotka koskevat kaupankäyntiä rahoitusinstrumenteilla. Sovellettava sopimus riippuu siitä, millä instrumentilla kauppaa käydään.
- Joihinkin instrumentteihin liittyy maksusitoumuksia tulevaisuudessa. On tärkeää, että pystyt täyttämään velvollisuutesi.
- Tarkasta laskelmassa olevat tiedot ja muu varoithi liittyvä raportointi ja huomauta mahdollisista virheistä välittömästi.
- Seuraa omistustesi arvon vaihtelua säännöllisesti.
- Olet itse vastuussa tarvittavista toimenpiteistä tappioriskin vähentämiseksi.
- Pyydä aina täydentävää markkinointimateriaalia tai muuta lisätietoa, jossa on tarkempaa kuvausta siitä rahoitusinstrumentista, josta olet kiinnostunut.

Kysymyksiä

1. Millä eri tavoilla osakkeista voi tulla tuottoa?

- A) Kun osakekurssin arvo nousee ja kun yhtiö tekee osakkeen jakamisen
B) Kun osakekurssin arvo nousee ja kun yhtiö suorittaa vuosittaisen voitonjaon
C) Kun yhtiö tekee uusmerkinnän

2. VMikä vaikuttaa osakkeen arvoon eniten?

- A) Osakkeen aiempi kurssikehitys ja aiemmat osingot
B) Toimitusjohtajan käsitys yhtiön tulevaisuudesta
C) Yhtiön odotettu ja todellinen tuottokehitys

3. Minkä tyyppiseen säästämiseen osakkeet parhaiten soveltuvat?

- A) Osakkeista voi saada nopeita voittoja, ja ne ovat siksi hyvä tapa säästää lyhyellä tähtämellä
B) Koska osakkeista saa osinkoa, ne ovat hyvä vaihtoehto heille, jotka haluavat vakaata tuottoa
C) Koska osakekurssit voivat vaihdella voimakkaasti, niitä suositellaan lähinnä pitkäaikaiseen säästämiseen

4. Mitä voit menettää sijoittaessasi yksittäisiin osakkeisiin?

- A) Pahimmassa tapauksessa koko sijoitetun pääoman. Näin voi tapahtua, jos osakeyhtiö menee konkurssiin
B) Konkurssin sattuessa talletussuoja kattaa 50 prosenttia sijoitetusta pääomasta
C) Pitkällä tähtämellä säästettäessä osakkeet ovat riskitön säästömenetelmä

5. Mikä seuraavista vaihtovelkakirjoihin liittyvistä väittämistä pitää paikkansa?

- A) Vaihtovelkakirja antaa omistajalle oikeuden, muttei velvollisuutta, vaihtaa velkakirja osakkeiksi
B) Vaihtovelkakirjan omistajan on vaihdettava velkakirja osakkeiksi juoksuajan loputtua
C) Vaihtovelkakirjat vaihdetaan aina automaattisesti